

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

INNOVATIVE METHODS OF EDUCATION AS THE BASIS OF FORMATION OF COGNITIVE ACTIVITY OF FUTURE MANAGERS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

У статті проаналізовано наукові дослідження щодо методів навчання в закладах вищої освіти. Визначено проблеми, які виникають під час професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. З'ясовано, що важливу роль у навчальному процесі відіграють такі методи, як нормативно-процесуальні, інформаційно-комунікаційні, організаційні, навчально-технологічні. Доведено, що якісну підготовку майбутніх спортивних менеджерів можна забезпечити інноваційними методами, які відповідають реалізації поставлених завдань, а саме орієнтованими на практичний аспект. Існує три етапи навчального процесу, які сприяють пізнавальній активності студентів, а саме: інформаційно-орієнтований, рефлексивно-оцінювальний і самореалізаційний.

Ключові слова: методи навчання, інноваційні методи, пізнавальна активність, менеджер, фізична культура, спорт.

В статті проаналізовані наукові дослідження по методам обучения в учреждениях высшего образования. Определены проблемы, которые возникают во время профессиональной подготовки будущих менеджеров физической культуры и спорта. Выяснено, что важную роль в учебном процессе играют такие методы, как нормативно-процесуальные, информационно-коммуникационные, организационные, учебно-технологические. Доказано, что качественную подготовку будущих

спортивных менеджеров можно обеспечить инновационными методами, которые отвечают реализации поставленных задач, а именно ориентированными на практический аспект. Существует три этапа учебного процесса, которые способствуют познавательной активности студентов, а именно: информационно-ориентированный, рефлексивно-оценочный и самореализации.

Ключевые слова: методы обучения, инновационные методы, познавательная активность, менеджер, физическая культура, спорт.

The research on teaching methods in higher education institutions is analyzed. The problems that arise during the training of future managers of physical culture and sports are determined. It is found out that the important role in the educational process is played by such methods as normative-procedural, information-communication, organizational, educational and technological. It is proved that qualitative training of future sports managers can be provided by innovative methods that meet the realization of the tasks set, namely, they are aimed at the practical aspect. There are three stages of the learning process that promote cognitive activity of students, namely information-oriented, reflexive evaluation and self-realization.

Key words: teaching methods, innovative methods, cognitive activity, Manager, physical culture and sport.

УДК 378:796.075

Криштанович С.В.,
канд. наук з держ. упр.,
доцент кафедри економіки
та менеджменту
Львівського державного
університету фізичної культури
імені Івана Боберського

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Визначившись в окрему галузь педагогічних наук, а саме в загальну теорію освіти ЗВО, дидактика вищої школи в подальшу розвивається та має здобутки у вигляді методик окремих дисциплін, які повинні становити основу навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Оновлення й розширення освітянського здобутку потребує створення інноваційних технологій спеціальної підготовки цих фахівців, спрямованих на підвищення їхньої фахової компетентності й конкурентоспроможності на ринку праці.

Посилює актуальність цієї проблематики той факт, що між сучасними вимогами ринку праці та результатами навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту існують певні суперечності, що потребують удосконалення методів професійної підготовки цих фахівців, які сприятимуть гармонійному саморозвитку й безперервному самовдосконаленню, критичного самоаналізу та справедливої самооцінки щодо своєї діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження методів навчання майбутніх фахівців у ЗВО України привертало увагу таких учених, як С. Єлканов, Ю. Калугін, М. Костенко, О. Кучерявий, О. Малихін, І. Наумченко, Л. Рувінський, Т. Степанова, Т. Тихонова, П. Харченко та інші [1; 2]. Ураховуючи наукові дослідження, що заявлені в педагогічній науці останніми роками, можна зробити висновок: методи навчання майбутніх фахівців є актуальними та перебувають у дослідницькому полі науковців. Проте за великої наявності в сучасній науці досліджень, які присвячені методам навчання професійних кадрів, вимагає уваги проблема виділення обґрунтування сучасних методів навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Існують проблеми, що виникають під час процесу професійної підготовки менеджерів галузі фізичної культури і спорту, а саме: неузгодженість традиційних цільових настанов у підготовці майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із сучасними концепціями

щодо розвитку цієї галузі в системі вищої освіти; об'єктивна потреба комплексного запровадження інноваційних методів щодо реалізації освітніх процесів щодо підготовки цих фахівців; модернізація процесу професійної підготовки згідно сучасних тенденцій реформування освітньої системи тощо.

Метою статті є розширити педагогічні інструментарії викладання навчальних дисциплін, які б сприяли формуванню пізнавальної активності студентів (майбутніх менеджерів), що розвиватиме в них компетентності, необхідні для їхньої майбутньої діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. Методи навчання – це багатоаспектне та багатовимірне явище, тому й розподіл за групами або класами може бути різноманітний [3]. Аналіз класифікацій дає можливість виявити певну закономірність. У більшості з них можна спостерігати позитивну зміну позиції студента, зокрема, від об'єкта навчання, тобто отримувача готової інформації, до суб'єкта, котрий самостійно знаходить інформацію, систематизує та спрямовує в правильному напрямі, адже студент самостійно обирає свою позицію: він є отримувачем знань чи тим, хто навчається. Безумовно, в цьому виборі йому мають допомагати викладачі/ментори, які рекомендують той чи інший метод навчання, що є дороговказом на вибраному студентом шляху. Вони можуть виправляти або змінювати методи навчання, які використовують під час проведення заняття тощо.

Щодо методів навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, то має бути взаємозв'язок із удосконалення самого змісту підготовки, а також вплив на розвиток пізнавальних можливостей студентів щодо їхнього особистісного вдосконалення, формування майбутніх фахівців. Учені зазначають про доцільність використання чотирьох груп методів [4], а саме:

- організація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів, яка спрямована на отримання ними теоретичних і спеціальних знань;
- здобуття фахових практичних умінь і навичок у галузі фізичної культури і спорту;
- мотивація студентів до навчання, яка буде формувати якісні знання й активізувати пізнавальну діяльність студентів, сприяти їх диференціюванню навчальної інформації;
- контроль і самоконтроль навчання, що гарантують перевірку рівня засвоєння знань, сформованості вмінь і навичок.

У Методичних рекомендаціях щодо організації освітнього процесу у вищій школі І. Шапошникової [5] наголошено, що для формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту важливо застосовувати методи, які включають два основні рівня: *навчально-методичний* і *результативний*. Зокрема, навчально-

методичний рівень відображає технологічний компонент, що об'єднує методи, форми та засоби навчання, а також сукупність педагогічних умов щодо формування професійної компетентності в майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Це допомагає вирішувати ситуаційні завдання на практичних заняттях. Проходження практики в спортивних організаціях сприяє якісному становленню менеджерів фізичної культури і спорту як фахівців. Розроблення й упровадження педагогічних інноваційних технологій спрямовуються на формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Студенти усвідомлюють перспективи майбутньої професійної діяльності, що сприяє створенню портфоліо своїх надбань і досягнень. Щодо результативного рівня, то він має об'єднувати рівні сформованості цієї компетентності. Цей рівень реалізується через комплекс діагностичного інструментарію, а саме через актуальні традиційні педагогічні та виховні методи роботи.

Методика формування в майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту професійної компетентності буде ефективною, якщо вона буде побудована на основі інтеграції таких підходів, як інноваційний, компетентнісний, діяльнісний, модульний, диференційований; принципів фундаментальної єдності й професійної спрямованості навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів у всіх формах і видах занять, а саме під час проведення лекцій, практичних занять і самостійної роботи.

Серед методів навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту важливу роль відіграють *нормативно-процесуальні*, а саме:

- розроблення навчальних програм на компетентнісній основі;
- опис компетентності для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня;
- кореляція етапів формування професійних компетентностей і циклів підготовки;
- розроблення міжпредметних технологічних карт;
- удосконалення варіативної частини змісту освіти;
- створення конкретно-предметних моделей застосування компетентнісного підходу, моделей формування окремих компетентностей.

Інформаційно-комунікаційні методи допомагають у створенні навчальних матеріалів і віртуального навчально-методичного кабінету-порталу.

Також важливу роль відіграють *організаційні методи* навчання, а саме:

- індивідуальне навчання за умови обмеженого правового забезпечення;
- асинхронне навчання;
- мобільні групи;
- безкредитні курси;
- зменшення кількості потокових лекцій;

– збільшення годин, які відводяться на практичну підготовку;

– інтенсифікація самостійної роботи.

Навчально-технологічні методи навчання сприяють:

– оптимальному поєднанню різних форм навчальної діяльності студентів, методів організації навчальної роботи студентів і навчальних засобів;

– управлінському загальному моніторингу стратегічних, тактичних та оперативних цілей навчального процесу;

– якості знань і повноті.

Існує багато новітніх інтерактивних методів навчання, які потрібно активно впроваджувати в навчальний процес, що мають широко застосовуватися викладачами під час професійної підготовки менеджерів фізичної культури і спорту. Зокрема, науковці виокремлюють такі навчальні методи, а саме неімітаційні методи [6; 7, с. 133–150]:

– лекційні (лекція аналіз конкретної ситуації, лекція-бесіда, лекція з використанням техніки зворотного зв'язку, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-прес-конференція, лекція-консультація тощо);

– ігрові (ділова гра, метод інсценування);

– неігрові (мозкова атака, аналіз конкретної ситуації, круглий стіл тощо);

– нетрадиційні семінарські (семінар-взаємонавчання, семінар-дискусія);

– сократична бесіда;

– інтелектуальна розминка тощо.

На думку М. Фіцули, важливими є методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимуляції навчальної діяльності студентів; методи контролю й самоконтролю в навчанні [8, с. 143]. Вітчизняні науковці Р. Гуріна, З. Курлянд, Т. Осипова та інші [9] уважають, що одним із пріоритетів у реалізації завдань формування професійної компетентності майбутніх фахівців є створення умов для впровадження в навчальний процес системи ефективних методів педагогічного впливу й відповідних технологій навчання, а саме: збагачення традиційних форм і методів навчання, використання в навчальному процесі проблемних, діалогічних, дискусійних, проектних та інших методів активного навчання; перегляд і вдосконалення змісту фахових предметів, організація й забезпечення наступності всіх видів практик; забезпечення взаємодії між викладачами і студентами тощо.

Сучасна методика, яка сформувалась на основі раніше проведених досліджень та з узагальнення досвіду підготовки майбутнього менеджера фізичної культури і спорту до професійної діяльності, умовно виділяє три етапи цього процесу, які сприяють пізнавальній активності в студентів:

– інформаційно-орієнтований для визначення сутності професійної готовності, формування розуміння про управлінську діяльність;

– рефлексивно-оцінювальний для заохочення студентів щодо власної позиції отримання знань і вмінь, яка завбачує вибір, рефлексію, професійний досвід;

– етап самореалізації для прогнозування, проектування, самовдосконалення та самореалізації в практичній площині.

Висновки. Пізнавальна активність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту може відбуватись якісно тільки тоді, коли методи навчання повністю будуть відповідати реалізації поставлених завдань. Для того, щоб досконало засвоїти потрібні знання та навички, вони повинні їх використовувати з певним інтервалом повторів у різних професійних ситуаціях. Лише такі методи навчання будуть ефективними, є основою ситуаційної концепції навчального процесу, спрямовують майбутніх менеджерів на ситуативне мислення, за якого будуть ураховуватися об'єктивні умови наявного ринку праці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: метод. огляд / уклад. Л.А. Якимова. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 32 с.

2. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: навч.-метод. посіб. для студ. та магістр. вищої школи. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 55 с.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

4. Пащенко О.В. Результат навчання як основний чинник професійної компетентності фахівця. URL: pedmaster.ucoz.ua.

5. Шапошникова І.В. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у вищій школі (види навчальних занять): навч.-метод. посіб. / М-во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т, ф-т психології, історії та соціології, каф. соц. роботи та соц. педагогіки. Херсон: Гельветика, 2015. 63 с.

6. Коляда М.Г. Вибір оптимальних форм, способів і методів організації навчального процесу за індивідуально орієнтованою освітньою системою. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 2. С. 30–40.

7. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2002. 560 с.

8. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. пед. закл. освіти. Київ: Видавничий центр «Академія», 2000. 544 с.

9. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / Р.С. Гурін, З.Н. Курлянд, Т.Ю. Осипова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. Київ: Знання, 2012. 390 с.